

Provinsie van die
OOS KAAP
ONDERWYS

**SENIOR
FASE**

GRAAD 9

NOVEMBER 2010

KUNS EN KULTUUR

PUNTE: 100

TYDSDUUR: 2 uur

Hierdie vraestel het 11 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die instruksies wat volg deeglik voordat die vrae beantwoord word.

1. Beantwoord ALLE vrae.
2. Besyfer die antwoorde presies soos die vrae besyfer is.
3. Skryf NETJIES en LEESBAAR.
4. Alle antwoorde moet op die ANTWOORDBLAD geskryf word. MOENIE vrae op die vraestel beantwoord NIE.

VRAAG 1: MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

Kies EEN moontlike antwoord uit die keuses vir elke vraag. Skryf die letter van die korrekte antwoord langs die vraagnommer neer bv. 1.2 D.

DANS

1.1 Die rangskikking of ontwerp van 'n dans is ...

- A formeel.
  - B inheems.
  - C choreografie.
  - D "Afro-fusion".
- (1)

1.2 Die dansvorm wat sy oorsprong in die myne van Suid-Afrika het.

- A Pantsula
  - B Toyi-toyi
  - C Steweldans
  - D Tango
- (1)

1.3 Umxhentso is een van ...

- A Hollandse danse.
  - B Sotho danse.
  - C Xhosa danse.
  - D Ndebele danse.
- (1)

1.4 Die danse wat gewild was gedurende die 2010 Sokkerwêreld-bekertoernooi was.

- A Moderne dans
  - B Kwêla dans
  - C Diski dans
  - D "Tap" dans
- (1)

1.5 Aksiale beweging beteken ...

- A om van een plek na die ander te beweeg.
  - B die beweging rondom die ruggraat.
  - C om vinnig te beweeg.
  - D om van sy na sy te beweeg.
- (1)

MUSIEK

- 1.6 Die hoogte of laagte van 'n klank is die ...
- A toon.
  - B timbre.
  - C toonhoogte.
  - D melodie.
- (1)
- 1.7 Die kwaliteit van 'n klank wat deur 'n spesifieke stem of musikale instrument gemaak word, is ...
- A toonhoogte.
  - B ritme.
  - C timbre.
  - D tempo.
- (1)
- 1.8 Twee figure wat vooraan 'n notebalk of 'n musiekstuk geskryf word en wat die hoeveelheid en lengte van die slae in 'n maat aandui, is ...
- A meter.
  - B tydsoortteken.
  - C halfnoot.
  - D toonsoortteken.
- (1)
- 1.9 'n Familie van instrumente wat of geslaan of geskud word om klank te maak is ...
- A koperblaasinstrumente.
  - B slaginstrumente.
  - C tradisionele instrumente.
  - D blaasinstrumente.
- (1)
- 1.10 Die komponis en verwerker van die huidige Suid-Afrikaanse volkslied - Nkosi Sikelel' i Afrika is ...
- A M.L. De Villiers.
  - B Mzilikazi Wa Africa.
  - C Professor Mzilikazi Khumalo.
  - D Mandoza.
- (1)

DRAMA

- 1.11 'n Voorbeeld van 'n verhoogkonvensie is ...
- A verteller.
  - B karakter.
  - C halfmaan.
  - D storie.
- (1)

1.12 'n Voorbeeld van 'n televisie dramareeks is ...

- A *Soul City.*
- B *Bold & the Beautiful.*
- C *Oliver Twist.*
- D *Imizwilili.*

(1)

1.13 Die gebruik van gesigsuitdrukings en bewegings om 'n storie te vertel sonder woorde.

- A Mimiek
- B Dramatiseer
- C Optree
- D Improvisasie

(1)

1.14 Die dramatiese storie met 'n hartseer einde is word genoem ...

- A komedie.
- B tragedie.
- C melodrama.
- D skets.

(1)

1.15 Die situasie van die volgende hoof trek word aangedui deur ...

- A klimaks.
- B ritme.
- C tussenspel.
- D tableau.

(1)

VISUELE KUNSTE

1.16 Een van die beginsels van ontwerp is ...

- A toonhoogte.
- B balans.
- C wedstryde.
- D rigting.

(1)

1.17 Die kreatiewe, probleemoplossingsproses wat beplanning, navorsing, nuwe idees en verbeelding behels, is ...

- A toon.
- B ontwerp.
- C tekstuur.
- D tekening.

(1)

1.18 Ontwerp of patroon wat herhaal word is ...

- A simbool.
- B animasie.
- C kerfwerk.
- D motief. (1)

1.19 Die grootte verhouding tussen die gedeeltes van 'n objek in vergelyking tot die geheel is ...

- A proporsie.
- B kontras.
- C skaal.
- D ritme. (1)

1.20 Die grofheid of egaligheid van 'n oppervlak van 'n kunswerk is ...

- A toon.
- B tekstuur.
- C kleur. (1)
- D lyn. (20 x 1) **[20]**

VRAAG 2

Is die stellings wat volg, WAAR of ONWAAR? Hierdie stellings is van toepassing op opwarmingsoefeninge.

1. Opwarmingsoefeninge kan gebruik word om die liggaam fisies op te warm sowel as om die verstand te fokus op die taak wat volg.
2. Opwarmingsoefeninge laat die liggaam ontspan.
3. Om te skree is 'n goeie manier om die stem op te warm.
4. Ys-brekers is opwarmingsoefeninge vir groepe mense wat mekaar nie ken nie.
5. Opwarmingsoefeninge hoef nie gedoen te word as die dans nie uitputtend is nie. (5 x 1) **[5]**

VRAAG 3**DEEL EEN: CHOREOGRAFIESE KONSEPTE**

Skryf die tabel oor en plaas elk van die choreografiese konsepte in die korrekte plek in die tabel.

Herhaling (herhaal 'n beweging / aksie); **Doen-weer** (om die beweging / aksie in die teenoorgestelde manier te doen); **Vergroot of verklein** (om die beweging / aksie groter of kleiner te maak); **Tempo** (maak die beweging / aksie vinniger of stadiger); **Ritme** (verander die slag van die beweging / aksie); **Kwaliteit** (voeg emosie / gevoel by die beweging / aksie). **Impak** (gebruik meer of minder krag in die beweging / aksie); **Verander ruimte** (verander na horisontaal / vertikaal / diagonaal); **Verander vlakke** (verander na laag / medium / hoog)

Ruimte	Tyd	Krag

(9 x 2) **[18]**

VRAAG 4

Pas die musiekstyl in KOLOM A met die korrekte verduideliking in KOLOM B.
Skryf slegs die letternaam langs die nommer, bv. 4.4 A

KOLOM A		KOLOM B	
1. Jazz	A	Wes-Afrikaanse populêre 'shake-your-booty' sang-dans musiek wat in Zaïre in die laat 80's begin het	
2. Kwaito	B	'n Vry en moderne vorm van klassieke musiek van die Bapedi, genoem Kiba. Dit gebruik die klassieke dromritmes van Kibo, Matikwane om tipiese tekstuurvermengings van die Kia drom meloritme te skep.	
3. Hip Hop	C	'n Tipe musiek van Afrika-Amerikaanse oorsprong, met sinkopatiese ritmes en improvisasie.	
4. Soukous	D	Musiek wat geskryf word om persoonlike, geloofsuitdrukking of gemeenskap geloof in die Christengeloof (in terme van musiekstyle) uit te druk. Dit is 'n Christelike alternatief tot hoofstroom sekulêre musiek.	
5. Free –Kiba"	E	Suid-Afrikaanse "pennywhistle" (metaalfluit) musiek.	
6. Isicathamiya	F	'n Sentrale-Afrikaanse vorm van populêre musiek wat sy oorsprong het in die Kubaanse rhumba musiek van die 50's. Dit vermeng die kwassa kwassa dansritmes zouk en rhumba.	
7. Gospel	G	'n Musiek genre wat ontwikkel het as deel van die "hip hop" kultuur. Dit bestaan uit vier hoofstilistiese elemente: "rapping", "DJing/krap, neem van 'n gedeelte ("sampling") of "synthesis"), en "beatboxing".	
8. "High Life"	H	Tradisionele Zulu roep en antwoord a cappella koormusiek gesing deur mans en wat sy oorsprong in Suid-Afrika het.	
9. Kwêla	I	Dansmusiek van Ghana en Oos-Nigerië. Dit het sy oorsprong in die hoofstroom populêre kpanlogo ritme wat in die 60's in Ghana ontwikkel het.	
10. Kwasa-kwasa	J	'n Populêre Suid-Afrikaanse "township" musiek met herhaalde en kort liriese verse, wat gebruik maak van "rap" vokale tegnieke.	

(10 x 1) [10]

VRAAG 5

Vul in die ontbrekende note, woorde, rustekens en waardes:

Noot	Naam	Rusteken	Waarde
i)	Kwartnoot	ii)	1 slag kwartnoot slag
iii)	iv)		v)
	vi)	vii)	viii)
ix)	x)		1/2 kwartnoot slag

(10 x 1) (10)

- (b) Skryf die D-mol majeur toonleer, opwaarts in die G-Sleutel. Dui aan die toevalligetekens waar van toepassing. (8)

- (c) $\frac{5}{4}$ beteken _____; _____ in 'n maat. (2)
(10 + 8 + 2) [20]

VRAAG 6

Dink aan die sepies, radio programme en ander media voorbeelde waaraan jy blootgestel is. Ontleed die positiewe en negatiewe invloede van televisie, radio, dokumentêre of ander films. Maak 'n lys van VYF positiewe en VYF negatiewe invloede op ons waardes en gedrag. (5 x 1 x 2) [10]

VRAAG 7

George Milwa Mnyaluza Pemba

Lees die gedeelte wat volg en kyk na die bronne (Nrs. 1 – 4). Beantwoord dan die vrae wat volg.

George Milwa Mnyaluza Pemba is op 2 April 1912 in Port Elizabeth gebore. Hy is ook hier op 23 Julie 2001 oorlede. Hy het in die Oos-Kaap groot geword en is as jong kind aangemoedig om te teken en te skilder.

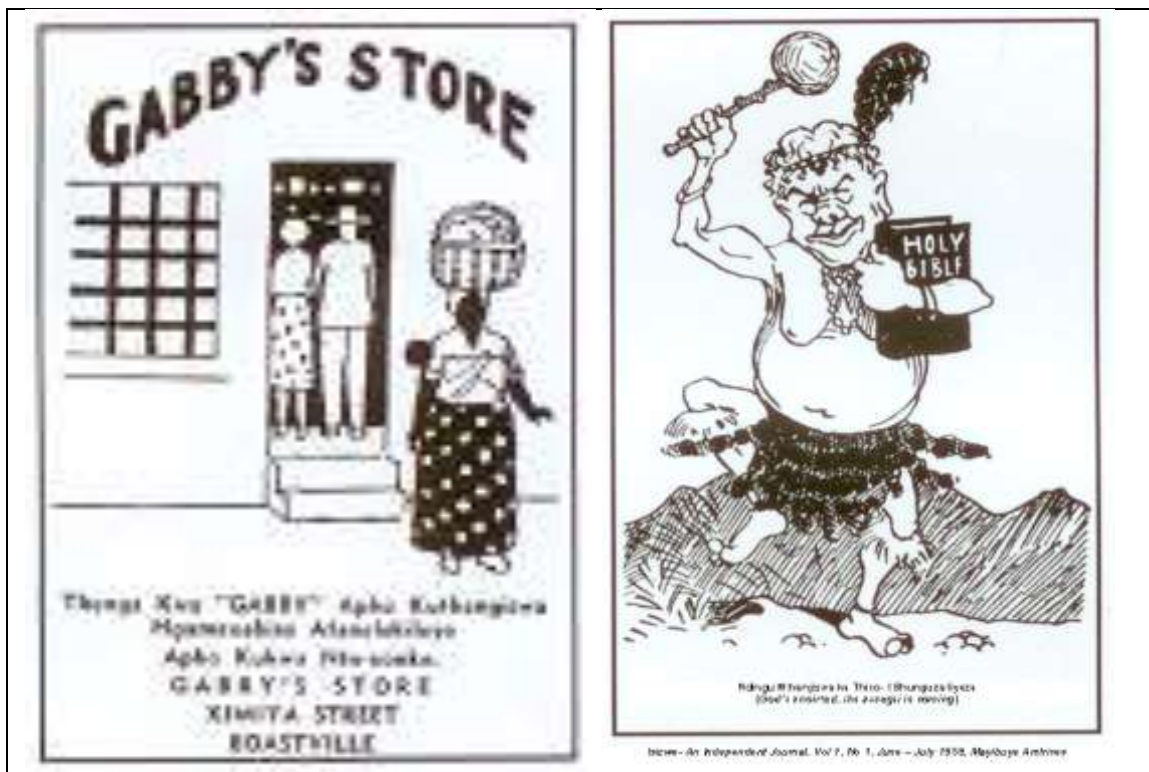
“.... in 1952 het Pemba ’n addisionele inkomste benodig om sy familie te onderhou. Hy het toe ’n spaza winkel, Gabby’s Store geopen in Boastville, New Brighton. Hierdie bedryf het hom nie tyd gelaat om te skilder nie.

“Pemba het spotprente vir die koerant, *Isizwe (The Nation)*, geteken. Hierdie koerant is deur Raymond Mhlaba, Govan Mbeki en ander leiers saamgestel.”

“Pemba het deur die mees belangrikste tye in die Suid-Afrikaanse geskiedenis geleef. Hy het van die ergste aspekte van apartheid ervaar. Hy het sy kant gebring in die omverwerp van die staat (struggle). Hy het ook die aanbreek van demokrasie ervaar.

Hy is eers in sy latere jare erken as ’n groot kunstenaar, wie se werke baie aspekte van sy tyd uitgebeeld het.”

Sy werke is bekend vir hul uitstekende komposisie en hul helder kleure. Pemba is erken as ’n pionier van sosiale realisme in Suid-Afrika en sy werk is in die Johannesburg Kunsgalery, King George VI Kunsgalery, die Suid-Afrikaanse Nasionale Galery asook die Tatham Kunsgalery te sien.

Bron Nr. 1

Bron Nr. 2

